

דברי חזק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א

ביהמ"ד תוס' יו"ט ירושלים « 347-897-9968 \ 058-323-1459

בס"ד

תפילתו של אדם היא חרבו וקשתו, וכל שישים מבטחו בו יתברך, כן יעלה וכן יצליח !!!

העושה צחוק וליצנות, אלא כל שאינו מחשיב הדברים בערך וחשיבות הראוי, הרי זה ליצנות וזלזול, וזהו כוונת רז"ל "בני אדם מזלזלים בהם", שאין מעריכים את כוח התפילה ורום ערכה.

ובזה יבוא על נכון לשון חז"ל שאמרו (ברכות לב) ארבעה דברים צריכים חזק, ואלו הם: תורה ומעשים טובים, תפילה ודרך ארץ. ולכאורה קשה, וכי התפילה בעצמה צריכה לחזק, הלא רק אנו קרוצי חומר יש לנו להתחזק בתפילה, ואם כן, עדיף היה לו לומר "בארבעה דברים עלינו להתחזק".

אלא, הכוונה היא, שאכן עלינו לחזק בקרבנו את ערך התפילה, כלומר, להגדיל ולהחשיב בעינינו את התפילה כפי רום ערכה באמת, להבין ולהשכיל את כוחה הגדול של כל דיבור ודיבור של התפילה, שהוא עולה למעלה למעלה עד כיסא הכבוד לפעול כל מיני טובה וברכה, וכאשר יתחזק בזה ממילא כבר ירוץ לתפילה מעצמו.

« איזה 'מקלט' הכי מוגן?? »

התפילה היא המקלט (שעלטע"ר) של יהודי, לשם הוא בורח בעת צרה, והיא לו למחסה ולמגן מפני הרעה, כמו שדרש הש"ך (ע"ה"ת) בלשון הכתוב בפרשת ואתחנן (ד, מא - מג) לעניין ערי מקלט: אַז יִבְדִּיל מֹשֶׁה שְׁלֹשׁ עָרִים וְגו' וְנָס אֶל אַחַת מֵן הָעָרִים הָאֵלֶּה וְחָי. כי שלוש התפילות מרמזות כנגד שלוש הערים, שהן מקלט לישראל שבהם שבים הם לא-ל בעת צרתם, והוסיף לרמז בלשון הכתוב "האל וחי" שהן אותיות אלו ח"י, כמניין הברכות של תפילת שמו"ע חוץ מברכת המינים.

ועל דרך זה מוסיף עוד, מה שמצינו בפסוק בעניין ערי מקלט בפרשת שופטים. שם כתיב (דברים יט, ב) שְׁלוֹשׁ עָרִים תִּבְדִּיל לָךְ, ומבאר הטעם שנאמר "שלוש" מלא עם ו', כי שלוש פעמים ו' עולה כמניין י"ח - רמז ל"ח ברכות של תפילה שהן מקלט לישראל, ובתפילה נבדלים מהם האויבים והשונאים.

וכבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות, אמונה ובטחון ל"ז), שבכוח תפילתו של כל יהודי ויהודי לפעול כל משאלות לבו לטובה ולברכה תיכף ומיד, אך מה שאנו רואים לפעמים שלא פעלה התפילה, הוא מפני שחסר לו אמונה בכוחה של תפילה, ואדם המאמין שבכוח תפילתו יכול לקרוע רקיעים ולפעול כל מאי דבעי, הרי הוא פועל בתפילתו ללא כל שהות את משאלותיו.

ראיה חזקה הביא הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל מהא דאיתא בגמ' (ר"ה יח.), דתניא היה רבי מאיר אומר, שנים שעלו למיטה וחוללין שווה, וכן שנים שעלו לגרדום לידון ודינן שווה, זה ירד (מן המיטה ונתרפא) וזה לא ירד, זה ניצל (מן התלייה) וזה לא ניצל. מפני מה זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה, זה התפלל תפילה שלמה נענה, וזה לא התפלל תפילה שלמה לא נענה. ופירש"י ד"ה תפילה שלמה, נתכוון.

ולכאורה יש לתהות הרבה, וכי אפשר לומר שיש מחשבות זרות בתפילה אצל אדם שהחבל כרוך על צווארו או חולה השוכב על ערש

« מפני איזה קול ברחו עדת קרח?? »

כתוב בפרשה (טז, לד) וְכָל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבֵיהֶם נָסוּ לְקֶלֶם כִּי אָמְרוּ פֶּן תִּבְלַעְנוּ הָאָרֶץ. הקשה הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע (הובא במאמר קדישין) שתי תמיהות: א' בלשון הכתוב, שהיה לו לומר נסו מקולם, ומהו "לקולם". ב' מדוע ברחו, וכי אפשר לברוח מגזירת הבורא ית"ש, והרי מלא כל הארץ כבודו, ואם עלה ברצונו שתבלע אותם הארץ אזי גם אם יברחו למקום אחר תפתח שם הארץ את פיה ושם תבלעם, וכבר נאמר (בתהילים קלט, ז) אָנָּה מִפְּנֵיךְ אֶבְרָח.

ומבאר השר שלום זי"ע, כי הנה ירושה היא לנו מאבותינו כח התפילה, וכמו שנאמר (בראשית כז, כב) הִקְלָ קוֹל יַעֲקֹב, וזה כלל גדול על כל צרה וצרה שלא תבוא להשתמש עם הקול, ר"ל להרים קולנו ולצעוק אל אבינו שבשמים בתפילה ובתחנונים, ועי"ז מסתלק הצער תיכף ומיד.

וזהו ביאור הכתוב בפרשתו, שכאשר ראו בני ישראל את העונש הנורא שהגיע לקרח ועדתו מיד נסו לקולם; שמאחר שפחדו שמא תבלעם הארץ על כן טכסו עצה להשתמש עם קולם, וזעקו והתחנונו אל ה', וזהו נסו לקולם - לא שברחו ממקום הבליעה, אלא נסו להרים קולם ולבקש על נפשם. (הובא במאמר קדישין)

ועל כוח התפילה דרשו חז"ל (ברכות דף ו: ע"ה"פ (תהילים יב, ט) כָּרַם זְלוֹת לִבִּי אָדָם, אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן, ופירש"י וז"ל: "דברים שעומדים ברומו של עולם - כגון תפילה שעולה למעלה". ובודאי אין כוונת רז"ל על קלים וריקים המזלזלים בתפילה ח"ו, אלא בבני אדם הזהירים בתפילה עסקינן, ואפ"ה מזלזלים בתפילתם, כלומר, שאינם מעריכים את כוח תפילתם עד היכן הדברים מגיעים, וכמה גודל רוממותה ומעלתה של התפילה, ואין משכילים להבין שהיא עומדת ברומו של עולם, וזה נחשב לזלזול, כי כל שאינו מחשיב הדבר כפי ערכו ורום מעלתו, לזלזול ייחשב.

ועניינו הוא כפי שכתבו המפרשים (מדרש שמואל) לפרש המשנה **באבות** (ג, ב) "שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה, הרי זה מושב לצים" וכו', אבל שנים שיושבין ויש ביניהם דברי תורה, שכינה שרויה ביניהם. והקשו, דלכאורה הול"ל שנים שיושבים ו"אינם עוסקים בתורה", ולמה אמר "ואין ביניהם דברי תורה". גם הקשו כי עניין ליצנות הוא לכאורה רק בדיבור, ואיך ייחשב ליצנות בשתיקתם.

ותירצו, שבודאי ביושבים ועוסקים בתורה איירי, אלא שכל אחד לומד לעצמו, ואין ביניהם דברי תורה - שאינם לומדים ומפלפלים זה עם זה, והרי זה מושב לצים. כי הטעם למה אינו לומד ודן עם חברו, הוא כי מזלזל בידיעת חברו והבנתו, ואומר בליבו "מה תועלת יהיה לי ממנו", ולכן הרי זה מושב לצים.

וכדברים האלו מצאנו גם למוהר"ח מוולוז'ין זיע"א (רוח חיים על אבות שם) שכתב וז"ל: "שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה, ר"ל ביניהם אין ד"ת, אבל לומדים כ"א בפני עצמו, והוא לאות, כי כל אחד מתלוצץ על תורת חברו", עכ"ל. ומפורש שעניין הליצנות אינו דייקא

דווי, והרי כל מעייניו נתונים אך ורק בהצלחת חייו, וכיצד נאמר עליו "זה לא התפלל תפילה שלמה" שלא נתכוון בתפילתו.

אלא צריך לומר, **שנתכוון** - הכוונה שהתפלל מתוך הכרה ואמונה בכוח התפילה, ובטוח שע"י תפילה זו יכול להינצל ממוות לחיים, והמתפלל כך אכן יינצל לחיים טובים ארוכים ושלוש.

ראה נא הנכתב **בקובץ אגרות** (ח"א סב) דבריו המתוקים של מרן החזו"א בזה"ל: "כוחה של תפילה עצום ורב הוא לאין ערוך, וחביבין ישראל שאין צריכים שליח, וכל ברנש בכוחו למצוא טוב על ידי תפילה, וה' מתאוה כביכול לתפילתן של צדיקים, ותפילה היא מטה עוז ביד כל אדם, וכל שישים מבטחו בו יתברך כן יעלה וכן יצליח".

ידועה היא העובדה שביקשו פעם מהגאון רבי עקיבא אייגער זצ"ל (אגרות סופרים ע' 74) שיתפלל עבור חולה, וכעבור זמן מה נתקבל ממנו מכתב, אשר בו כתב: "ועל דבר שבקשוננו להתפלל עבור חולה, התפללתי ולא נענית, אולי היה איזה טעות בשם". והיינו, שלא עלה על דעת הגאון רבי עקיבא אייגער זצ"ל כי תפילתו לא נתקבלה, והיה בטוח למעלה מכל ספק, שאם לא נענה בתפילתו הרי שהיתה כאן טעות בשם החולה.

« איך משתמשים ב'נשק' החזק שנקראת 'תפלה'...? »

ובאמת, כח התפילה הוא כלי מלחמתו של האדם, ומקרא מפורש הוא בפרשת ויחי (מח, כב): יעקב אבינו אמר לבניו וְאֲנִי נָתַתִּי לָךְ שָׁכָם אֶחָד עַל אֶחָיִךְ אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמֹרִי בְּחָרְבִי וּבְקִשְׁתִּי, וּפִירְשׁוּ "בחרבי ובקשתי" הוא 'כחמתי ותפילתי', ובתרגום אונקלוס תירגם ג"כ 'די נסיבית מידא דאמוראה בצלתי ובבעות'.

ויש להבין מהיכן משמע בקרא שעניין החרב והקשת קאי על תפילתו של יעקב אבינו, ולמה שינו מהפירוש הפשוט. ודייק הגר"ש שבדרון זצ"ל להפליא, כי מזה שאמר יעקב אבינו לשון של "חרבי וקשתי", ולא אמר אשר לקחתי מיד האמרי "בחרב ובקשת", מזה משמע שלא בחרב וקשת הרגיל עסקין, אלא בחרב וקשת מיוחד שלו.

אולם בכל זאת עדיין צ"ב, דא"כ למה באמת מתבטאת התורה הק' ומרמזת עניין הבקשה והתפילה בשלשון חרב וקשת.

וכתב לבאר בזה במשך חכמה, שרצתה התורה הק' בזה ללמדנו יסוד במהותה של התפילה, שכמו שהחרב והקשת כשלעצמם אין בהם כוח השחתה כ"כ גדול, וכל עוצמתם נובעת ותלויה בכוחו של האדם המשתמש בהם, כמו"כ הוא כוח התפילה, שכל עוצמתה וכוח פעולתה תלויה ועומדת איך האדם "משתמש" עם כוח התפילה שלו; כלומר, אם מתפלל בכל כוונת הלב ובכל כוחו, יש לתפילתו כוח אדיר, משא"כ אם אינו מתפלל כראוי, אזי גם כוח השפעתה ויעילותה יורדת.

ובאופן אחר נמסר בשם האבני נזר לפרשו, שכמו שכוחם של החרב והקשת תלוי לפי ההכנה של היורה - שכמה גבוה הוא מרים את ידו לפני ההכאה בחרב, או כמה רחוק הוא מושך החוט לאחור מלפני יריית החץ, כך גודל כוח ההשחתה בהם - כמו"כ בתפילה, כמה שהאדם מכין את עצמו יותר לפני התפילה, כל אחד לפי דרכו ושורש נפשו, כך תפילתו היא יותר מתוקנת ופועלת יותר.

ובאמת כי שני הפירושים הם אמת, והא בהא תליא, כי כפי ההכנה של האדם לתפילה כך יכול הוא יותר לכוון ולהתפלל כראוי, וכך יכולה

תפילתו לתקן ולפעול מה שצריך, וכמו שא"י בגמ' (ברכות לב.) ש"חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת לפני התפילה" ורק אח"כ היו מתפללין.

וביאר הגר"ש ברעוודא זצ"ל טעמו של שעה זו: מכיוון שתפילה הלא היא דבר רוחני, והאדם הרי מונח ראשו ורובו בתוך העוה"ז, לכן לפני שעומד לעבור בין מצבו הגשמי למצב רוחני צריך לשהות שעה אחת, ולהתיישב בלימוד של ספרי יראה ומוסר, ובזה הוא יוצא מן העוה"ז ונעשה מוכשר וראוי להתפלל, ואזי כל התפילה היא באופן אחר לגמרי.

« האם סומכין על הנס על ידי כוח התפילה?? »

ואף להרע ח"ו יש כוח התפילה, כדמצינו בפרשתן שכתוב בתורה (במדבר טז, טו) וַיַּחַר לַמֹּשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל ה' אֵל תִּפֶּן אֶל מִנְחָתָם וְגו', ופירש"י: "אל תפן אל מנחתם, לפי פשוטו, הקטורת שהם מקריבים לפניך מחר, אל תפן אליהם".

אולם הרמב"ן כתב בזה"ל: "ואינו נכון בעיני שיהיה על הקטורת, לפי שעל דתן ואבירם הוא אומר כן, שחרה לו על דבריהם, והם לא היו בתוך העדה הנועדים להקטיר קטורת, אבל פשוטו, כי בעבור שהיו אלה רוצים בכהונה להקריב קרבן, אמר משה 'אל תפן אל מנחתם', אל תפן אל קרבן שיקריבו לפניך ואל תפלה שיתפללו לך, כי כל הקרבנות גם התפלה יקראו מנחה בכתוב, וגם אמר אונקלוס 'קרבנהו', איזה דבר שיקריבו לפניך", עכ"ל הרמב"ן.

הננו לומדים מדברי הרמב"ן דבר נורא, כי הרי מדברים כאן על שני אנשים, החסאים והרעים ביותר מכלל ישראל, שעליהם אמר הכתוב (שם טז, ל) וַיִּדְעָתָם כִּי נֶאֱצָו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת ה', ומ"מ - כתב הרמב"ן - שמשה רבינו פחד שאם יהיו מתפללים תהא מועלת תפילתם וינצלו מן העונש, ואפילו שכבר הייתה מוכנה בריאת פתיחת פי הארץ מששת ימי בראשית, ולכן הוצרך משה רבינו לבקש במיוחד מאת ה', שלא יפן לתפילתם. נורא נוראות.

על אחת כמה וכמה מידה טובה מרובה, והזמן גרמא להתחזק בעמוד התפילה, בפרט אשר היא מצוות עשה מדאורייתא הנהוגה גם בזמן הזה, וכמו שנודעו דברי רבינו הרמב"ן (בהשגותיו על ספר המצוות להרמב"ם, מ"ע ה) לבאר מה שנאמר (דברים יא, יג) וּלְעִבְדוֹ בְּכָל לְבָבְכֶם, וז"ל: "שנלמד תורתו ושנתפלל אליו בעת הצרות, ותהינה עינינו ולבנו אליו בעיני עבדים אל יד אדוניהם, וזה כענין שכתוב (לעיל י, ט) וְכִי תָבֹאוּ מִלִּחְמָה בְּאֶרֶצְכֶם עַל הָצָר הָצָר אֲתֹכֶם וְהִרְעָתֶם בְּחֻצְרֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם. והיא מצווה על כל צרה שלא תבוא על הציבור לצעוק לפניו בתפילה ובתרועה", עכ"ל.

ובכל מצב שהוא מועיל כוח התפילה, ואל לו לאדם להתייאש אף כשנראה לו שח"ו אבדה תקוותו, שכן אנו רואים (ברכות י.) שכאשר נשלח ישעיהו הנביא אל חזקיה המלך בנבואה מאת הקב"ה, ואמר לו 'מת אתה בעוה"ז ולא תחיה לעוה"ב', ואח"כ אמר לו 'כבר נגזרה גזירה'. אמר ליה: "בן אמוץ כלה נבואתך וצא, כך מקובלני מבית אבי אבא, אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים".

וכי יש מצב קשה ומייאש יותר מזה, כאשר עומד נביא ה' מול האדם בשליחות מאת הקב"ה, ואומר לו בפנים 'זמנך תם', 'אין לך סיכויים', 'כבר נגזרה גזירה', ועכ"ז עמד חזקיהו כחלמיש צור, ובלי היסוס ענה לעומתו: כך מקובלני מבית אבי אבא, שכוח התפילה הוא כ"כ חזק, שאפילו במצב המייאש ביותר שיש בעולם, אין שום סיבה להתייאש מן הרחמים, וכמו שאנו רואים שם שאכן נתרפא מחוליו.

"...שכמה גבוה הוא

מרים את ידו לפני

ההכאה בחרב, או

כמה רחוק הוא מושך

החוט לאחור מלפני

יריית החץ, כך גודל

כוח ההשחתה בהם -

כמו"כ בתפילה, כמה

שהאדם מכין את

עצמו יותר לפני

התפילה, כל אחד

לפי דרכו ושורש

נפשו, כך תפילתו

היא יותר מתוקנת

ופועלת יותר..."